

علی محمد نمازی

فعال سیاسی اصلاح طلب

آقای مصباحی مقدم، رئیس شورای فقهی بانک مرکزی اعلام کرده که بانک مرکزی، مسئول اسلامی شدن بانک‌ها شده و تصمیم دارند ناظر شرعی در بانک‌ها منصوب نمایند. با عنایت به اینکه برای فعالیت سالم، سریع، زودبازده و با بهره‌روی بالا و خلاصه در یک کلام اسلامی شدن بانک‌ها به اقداماتی به شرح زیر نیاز است: ساختار به روز و کارآمد؛ داشتن برنامه درست؛ تعریف نقش مقتضی در اقتصاد کشور؛ قانون و مقررات جامع؛ نیروی انسانی کارآمد؛ دستگاه ناظر جهت نظارت، ارزیابی و ارزشیابی و استفاده از اهرم تشویق و تنبیه نیروها و مدیران. پرسش اینجاست که اگر بنا بر اظهار برخی از مسئولان کشور و مخصوصا ذی‌ربط، نظام بانکی کشور غیر کارآمد است باید سهم هر یک از موارد ذکر شده در بالا معلوم شود چه میزان است و در جهت رفع آنها کوشیده شود؟ عنصر نظارت و استفاده از اهرم تشویق و تنبیه چه سهمی دارند؟ آیا استفاده از ناظر شرعی صرف نظر از میزان سطح آمادگی و مهارت در امور بانکداری می‌تواند پاسخگوی اصلاحات و تحولات مورد انتظار خواهد بود و می‌تواند مشکلات را مرتفع و موانع در راه بانکداری اسلامی را بر طرف نماید؟ توجه به این نکته ضروری است که برای تأمین رعایت موازین شرع مقدس در بانکداری؛ وقتی قانون این نوع بانکداری مورد تصویب مجلس قرار گرفته، با تأیید شورای نگهبان عدم مغایرت آن با شرع مورد تأیید قرار گرفته است. علاوه بر اینکه اشکالاتی که گفته شد باید در همه قسمت‌ها بر طرف گردد: لازم است ضعف نظارت، ارزیابی و ارزشیابی که در کشور فراگیر است و جبران و راه کم‌کاری، انجام ناقص و معیوب امور مسدود و همه مطمئن باشند که تحت نظارت و مراقبت هستند تا سره از ناسره مشخص و خوب‌ها تشویق و بد‌ها مورد ارشاد و در صورت نیاز مورد توبیخ و تنبیه قرار گیرند. از طرف دیگر وجود تحریم بر نحوه کار بانک‌ها تأثیر زیادی دارد. این هم می‌باید رفع گردد. از عوامل مهم کندی و ناسالمی کار بانک‌ها عدم پذیرش FATF است. عامل بسیار مهم اخلاص در نظام بانکداری ایران عدم استقلال بانک مرکزی است. اقتصاد دولتی و به تبع آن دولتی بودن اکثر بانک و دخالت دولت در امور بانک‌ها اشکال قابل توجه دیگر است. به کار گماردن ناظران نیاز به قانون مصوب مجلس دارد.

داریوش قنبری:

تورکيه ۴ برابر ايران صادرات دارد عربستان ۸ برابر

یک فعال سیاسی اصلاح طلب به آمار صادرات ایران اشاره کرد و گفت: هر چند دولت معتقد است که آمار صادرات ایران، در حوزه غیر نفتی رشد قابل توجهی را تجربه کرده و استناد به این آمار را نشانه موفقیتی دانند اما وقتی قیاسی با میزان صادرات سایر کشورها صورت می‌گیرد متوجه می‌شویم که ایران در این حوزه با عقب ماندگی روبه‌روست. داریوش قنبری اظهار داشت: بر اساس آمارهای ارائه شده از سوی گمرک ایران در سال ۱۴۰۰، ۱۲۲ میلیون تن کالای ایرانی به ارزش ۴۸ میلیارد دلار، در سال ۱۴۰۰ به اقصی نقاط جهان صادر شد که این میزان ۱۴ میلیارد دلار بیشتر از سال قبل بود و رشد ۴۱ درصدی داشته است. نکته مهم اینجاست که حجم صادرات غیرنفتی ایران افزایش نداشته و تحت تأثیر تورم جهانی، در آمد حاصل از صادرات کالاهای غیرنفتی با رشد مواجه بوده است. قنبری نیز با استناد به آمارهای ارائه شده می‌گوید: برآوردها نشان می‌دهد سال ۲۰۲۱ میزان صادرات غیرنفتی ایران به نزدیک ۵۰ میلیارد دلار رسید که هر چند از نظر ارزشی افزایش داشت اما در قیاس با کشورهای همسایه، حتی کشورهای غیرنفتی می‌توان دریافت که سهم تجارت ایران با کاهش روبه‌رو شده است. او با تأکید بر اینکه قیاس در دو شکل باید انجام گیرد، گفت: از یکسو باید خودمان را با وضعیت پیشین خودمان مقایسه کنیم اما از سوی دیگر برای دریافت موقعیت جهانی ضروری است که خودمان را با کشورهای اطراف و همسایگانی که زمانی از ما عقب‌تر بودند، مقایسه کنیم تا دریابیم در جایگاه جهانی، موقعیت بهتری داریم یا موقعیتی بدتر. وی ادامه داد: این قیاس با تکیه بر آمار و ارقام نشان از واقعیت و ماهیت وجودی ما دارد. همین سال گذشته میلادی را در نظر بگیرید، می‌بینید که در حالی صادرات ما در محدوده ۵۰ میلیارد دلار بود که امارات متحده عربی صادراتی چهارصد میلیارد دلاری داشت. او ادامه داد: آمارها نشان می‌دهد کشوری چون عربستان سعودی در شرایط کنونی ماهانه ۳۵ میلیارد دلار نفت صادر می‌کند در حالی که آمارهای صادرات نفت ما به دلیل تحریم‌ها چندان چشمگیر نیست. به گفته وی صادرات نفت عربستان ۴۰۸ برابر صادرات غیرنفتی ایران است. وی در پاسخ به این سوال که آیا قیاس با کشورهایی که صادرات نفتی ندارند نیز همین نتیجه را نشان می‌دهد؟ گفت: اگر حتی خودمان را با برخی کشورهای منطقه که نفت ندارند، مقایسه کنیم، متوجه می‌شویم که وضعیت ما مناسب نیست. او در توضیح این مطلب ادامه داد: برای نمونه ترکیه با وجود تورم بسیار بالایی که دارد، دارای وضعیت صادرات به‌مراتب بهتری از ایران است، به‌گونه‌ای که این کشور در سال ۲۰۲۱ بیش از ۲۰۰ میلیارد دلار درآمد ارزی از محلی جز درآمدهای توریستی به دست آورده است. وی گفت: باید در نظر داشت جمعیت ایران و ترکیه تقریباً برابر است و البته در این برابری باید به این مساله توجه کرد که ما هم وسعتی دو برابر ترکیه داریم و هم از موهبت نفت برخورداریم اما با وجود این مزایا شاهدیم که ترکیه درآمد صادراتی چهار برابر ایران به دست آورده است. به گفته وی ایران لازم است سهم خود را در تجارت جهانی هم‌زمان با سهم خودش از بازار نفت احیا کند.

ابراهیم فیاض در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

آمریکا می‌خواهد از اتحاد

استراتژیک ایران، چین

و روسیه جلوگیری کند

◀ برای آمریکا موضوع گفت‌وگو با ایران مهم است نه نتیجه برجام

◀ اگر کسی روی برجام حساب کند اشتباه کرده است

◀ شطرنج معادلات جهانی به صورت لحظه‌ای تغییر می‌کند

◀ برجام یک بازی زبانی است

◀ روی احیای برجام نمی‌توان حساب کرد

◀ آمریکا طاق ترور رئیس‌جمهور ندارد دو گر نه ترامپ را ترور می‌کردند

◀ آمریکا می‌گوید «جنگ» تا گفت‌وگو کند

«آرمان ملی»- احسان انصاری: دکتر ابراهیم فیاض، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه تهران یکی از کسانی است که دیدگاه مثبتی نسبت به آینده برجام و احیای آن ندارد. فیاض بر این باور است که مذاکرات هسته‌ای بازی‌های زبانی ویتگنشتاینی است و هیچ خاصیت دیگری ندارد. به همین دلیل کسانی که به مواهب اقتصادی احیای برجام چشم دوخته‌اند اشتباه می‌کنند و با خوش بینی به ماجرا نگاه می‌کنند. فیاض همچنین معادلات بین‌المللی را مانند شطرنج لحظه‌ای می‌داند که با هر اتفاقی که در هر کجای جهان رخ می‌دهد می‌توان مسیر جدیدی را برای آن تصور کرد. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی چشم‌انداز پیش روی احیای برجام و تحولات بین‌المللی در آینده با دکتر فیاض گفت‌وگو کرده که در ادامه حاصل این گفت‌وگورامی خوانید.

◀ احیای برجام چه تحولانی در معادلات بین‌المللی ایجاد خواهد کرد؟ این اتفاق چه تأثیری بر رفتار ایران و قدرتهای بزرگ خواهد داشت؟

قبل از اینکه برجام در سال ۲۰۱۵ به نتیجه برسد من شرایط را با توجه به دیدگاه هگل مبنی بر اینکه هنگامی که دو قدرت اوج می‌گیرند و به جنگ نزدیک می‌شوند به یک باره به صلح منجر می‌شود تشبیه کردم و بر این باور بودم که تنش‌های زیاد بین ایران و آمریکا در نهایت به گفت‌وگو و برجام منجر شد و هر دو قدرت به یک فرایند جدید وارد می‌شوند. این فرایند جدید نیز به دلیل تازگی و غیر قابل پیش بینی بودن حائز اهمیت است. به همین دلیل نیز در ماجرای برجام هم آمریکایی‌ها از رفتار ایران شوکه شدند و هم ایران از رفتاری که مقامات آمریکایی در پیش گرفتند شوکه شده بودند. دولت روحانی با نوعی سرخوشی و بدون رولایت برجام را جلو برد و گمان می‌کرد می‌تواند روی قول

آمریکایی‌ها حساب کند. دولت روحانی گمان می‌کرد با توجه به شرایطی که در برجام رخ داده هر اتفاقی که در آینده رخ بدهد باید همچنان در مسیر خود حرکت کند و جلو برود. این یک رویکرد ساده‌انگاره بود که از سوی دولت حسن روحانی دنبال می‌شد. امروز نیز همین اتفاق در حال رخ دادن است. به عنوان مثال در شرایط کنونی در شبکه‌های اجتماعی آمریکا اخبار مرتبط با بسته‌های پیشنهادی طرفین منتشر می‌شود در حالی‌که در ایران هیچ خبری نیست. هدف اصلی آمریکا‌ها ز گفت‌وگو با ایران این است که ایران را وارد فرایند جهانی‌سازی کنند. کشورهای غربی و آمریکا گمان می‌کنند ایران در مقابل فرایند جهانی شدن مقاومت می‌کند و به همین دلیل تلاش می‌کنند با گفت‌وگو و مذاکره ایران را وارد فرایند جهانی‌سازی کنند.

◀ غرب از وارد کردن ایران به فرایند جهانی شدن چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

این تئوری است که دموکرات‌ها در آمریکا آن را دنبال می‌کنند. این اتفاق در دوران ریاست‌جمهوری اوباما در حال رخ دادن بود تا اینکه یک رئیس‌جمهور جمهوری خواه یا پوپولیست به نام ترامپ در آمریکا به قدرت رسید. البته که در شرایط کنونی باید بین جمهوری خواه و پوپولیست تفکیک قائل شد. رویکردی که ترامپ در پیش گرفت به شکلی بود که برخی در آمریکا گمان می‌کردند وی در مقابل هیأت حاکمه آمریکا ایستاده است. به همین دلیل وی را یک رئیس‌جمهور مردمی می‌دانند. ترامپ خود را

معتقد به نژاد سفید آمریکایی سفید می‌داند و به همین دلیل با مهاجران مخالف است. این اتفاقات در حالی رخ داد که در ایران بازتاب نداشت و کسی روی این رویکرد ترامپ بحث نکرد. هدف ترامپ از این رویکرد انسجام درونی در طلب ایران بود. برای این کار وی نیاز داشت یک نوع مخالف سازی در بیرون از آمریکا به وجود بیاورد. به همین دلیل ترامپ از برجام خارج شد تا مخالف سازی بیرونی شکل بگیرد. واقعیت این است که ایران از برجام نیز منفعتی به دست نیاورده بود و اگر ترامپ در برجام باقی می‌ماند و یا خارج می‌شد تفاوتی برای ایران نداشت. از زمانی که موضوع برجام در ایران مطرح شد من عنوان کردم این اتفاق یک بازی زبانی است. این بازی

زبانی نیز مبتنی بر بازی‌های زبانی ویتگنشتاین است. در این بازی‌های زبانی آنچه دارای اهمیت است موضوع گفت‌وگو است و نتیجه دارای اهمیت نیست. امروز بحران اقتصاد جهانی جدی‌تر از این است که راه برای اقتصاد ایران در عرصه بین‌المللی باز شود. آمریکا می‌گوید «جنگ» تا گفت‌وگو کند. این در حالی است که ترامپ رویکرد دیگری را در پیش گرفته بود. به همین دلیل نیز دستور ترور سردار سلیمانی را داد. البته وی پیش بینی واکتش ایران و تشییع جنازه ببنی واکتش ایران و تشییع جنازه به این باشکوهی را نمی‌کرد. ترامپ وقتی این تشییع جنازه را مشاهده کرد متوجه شد که انسجام درونی در ایران بیش از آن چیزی است که وی گمان می‌کرده است. در شرایط کنونی نیز مذاکراتی که بین ایران و کشورهای غربی انجام می‌شود بازی‌های زبانی است.

◀ بازی‌های زبانی که باید انجام می‌دهد چه تفاوتی با گذشته دارد؟ آیا بایدن به اهداف دیگری می‌انديشد؟

هیچ تفاوتی بین بازی‌های زبانی ترامپ و بایدن وجود ندارد. تنها تفاوتی که در ظاهر دارند این است که ترامپ جمهوری خواه است و بایدن دموکرات. این در حالی است که ترامپ را دیگر نمی‌توان جمهوری خواه نامید و بلکه بیشتر باید وی را یک پوپولیست دانست. رویکردی که دولت آمریکا نسبت به ترامپ در پیش گرفته نیز جای تأمل دارد. نهادهای امنیتی آمریکا خانه ترامپ را بررسی کرده و مدارکی را از خانه وی با خود برده است. این موضوع نشان می‌دهد که دیگر نمی‌توان مانند دوران کندی رئیس‌جمهور آمریکا را ترور کرد، بلکه در شرایط کنونی باید رویکرد دیگری در پیش گرفت. آمریکا نیز از نظر امنیتی طاقت ترور رئیس‌جمهور را ندارد و گر نه این احتمال وجود داشت که ترامپ را ترور می‌کردند. اگر برجام احیا شود پولی در حدود ۲۸۰ میلیارد دلار وارد چرخه اقتصادی ایران خواهد شد که اگر این پول صرف تولید نیز شود ما تورم مواجه خواهیم بود. شرایط مانند کسی است که یک ماه غذا نخورده و تلاش می‌کند ده وعده غذا را یکجا بخورد. بدون تردید چنین فردی دچار مشکل خواهد شد. امروز اتفاقی که در حال رخ دادن است مذاکره برای مذاکره است و تنها چیزی که حائز اهمیت است گفت‌وگو است. این گفت‌وگو نیز برای این است که ایران وارد فضایی شود که کشورهای غربی تمایل دارند. در چنین شرایطی بحران‌های بین‌المللی شکل می‌گیرد که مسیر را تا حدودی تغییر می‌دهد. به عنوان مثال حمله نظامی روسیه به اوکراین و یا تنش‌هایی که بین چین و تایوان در حال رخ دادن است. البته در این اتفاقات آمریکا نقش دارد. هدف آمریکا نیز این است

که کشورهایی مانند روسیه و چین از امنیت بین‌المللی

لحظه اتفاقی در عرصه بین‌الملل رخ می‌دهد که ممکن است مسیر بازی را تغییر بدهد. در چنین ساختاری ما باید خونسرد ما اجرا بر خورد کنیم. در شرایط کنونی سوال مهم این است که ما در آینده به چه سمنی قرار است حرکت کنیم و ایران در چه وضعیتی قرار خواهد گرفت. من معتقدم اگر کسی روی برجام حساب کند اشتباه کرده است. مذاکرات هسته‌ای تنها گفت‌وگوهای زبانی است و هیچ موضوع دیگری نیست. هر کسی که فکر کند اتفاق دیگری در حال رخ دادن است اشتباه کرده است. ایران باید شطرنج لحظه‌ای معادلات بین‌المللی را درک کند و خود را با این شرایط تطبیق بدهد. هر اتفاقی در هر کجای جهان رخ بدهد می‌تواند مسیر این بازی شطرنج را تغییر بدهد. امروز ما مشاهده می‌کنیم که آلمان تمایل دارد در زمین روسیه بازی کند و از سوی دیگر روسیه نیز نگاه فکری به آلمان دارد. این موضوع ریشه تاریخی نیز دارد و حتی انقلاب کمونیستی در روسیه نیز در مونیخ آلمان شکل می‌گیرد. در این زمینه نقش فرانسه نیز حائز اهمیت است. فرانسه به خوبی می‌داند که مانند آلمان نمی‌تواند به راحتی به متحد روسیه تبدیل شود. به همین دلیل نیز تلاش می‌کند به کشورهای خاورمیانه مانند ایران، عراق، لبنان و کشورهای دیگر خاورمیانه نزدیک شود.

توافق برجام؛ نزدیک‌تر از قبل

یک هفته پس از ارسال دیدگاه تهران نسبت به پیشنهاد اخیر اتحادیه اروپا برای احیای برجام، امیدها برای حصول توافقی بر سر مثنی که هماهنگ‌کننده اروپایی مذاکرات آن را «نهایی» می‌خواند، دیگر زنده شد. روز دوشنبه، مسئول سیاست خارجه اتحادیه اروپا اعلام کرد پاسخ ایران به پیش‌نویس اروپا را «معقول» ارزیابی می‌کند و اذعان داشت که برگزاری نشست‌ی برای توافق هسته‌ای در این هفته امکان‌پذیر است. این در حالی است که پیش از این خبرگزاری بلومبرگ هم از قول یک مقام اروپایی نقل کرده بود که تهران پاسخی سازنده را ارسال کرده است. جوزپ بورل مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، روز دوشنبه در سخنانی ضمن اذعان به اینکه تلاش‌ها برای احیای برجام در مقطع حساسی قرار دارد، اعلام کرد نشست احتمالی در ارتباط با احیای مجدد توافق هسته‌ای ایران ممکن است «این هفته» پس از ارائه پاسخ تهران به پیشنهاد اتحادیه‌ی اروپا برگزار شود. بنابر گزارش خبرگزاری فرانسه، دیپلمات ارشد اتحادیه اروپا در یک کنفرانس خبری در شهر استانتدر در اسپانیا گفت: «قرار بود نشست در پایان هفته گذشته در وین برگزار شود، اما چنین امکانی فراهم نشد. این امکان وجود دارد که این نشست این هفته برگزار شود.» گفته بورل «پران پاسخ خود را ارائه کرد که از نظر من به‌طور رسمی پاسخ خود را ارائه نکرده است. ما منتظر پاسخ آنها هستیم و امیدوارم این پاسخ به ما اجازه دهد مذاکرات را به پایان برسانیم. امیدوارم این گونه باشد، اما نمی‌توانم در این باره به شما اطمینان دهم.»

◀ توافق نزدیک‌تر از دو هفته پیش؛ شکاف‌هایی که باید پر شوند

ساعاتی پس از انتشار اظهارات بورل، خبرگزاری بلومبرگ به نقل از یک مقام بلندپایه آمریکایی تأیید کرده که مذاکرات هسته‌ای با ایران پیشرفت داشته با این حال همچنان شکاف‌هایی وجود دارد. این مقام آمریکایی در مورد این شکاف‌ها توضیحی نداده اما گفته واشنگتن در زمان مناسب به پیشنهادهای ایران پاسخ خواهد داد. این مقام آمریکایی در پاسخ به تعلق واشنگتن در اعلام موضع نسبت به پاسخ تهران ادعا کرده: «پران چندین ماه مذاکرات را به تأخیر انداخت و این گمانه‌زنی که آمریکا اکنون در پروسه پاسخ‌دهی به پیشنهادات ایران تعلق می‌کند، درست نیست و ابالات متحده همچنان در حال مطالعه متن اصلاح شده‌است.» این مقام آمریکایی گفت که توافق نزدیک‌تر از دو هفته پیش است، اما نتیجه نامشخص است زیرا برخی شکاف‌ها باقی مانده و برخی از مسائل باقی مانده هنوز باید حل شوند. دن پرایس، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا هم شب گذشته دستیابی به توافق برای احیای برجام را نزدیک‌تر از دو هفته پیش دانسته و گفته: «ما در سریع‌ترین زمان ممکن تلاش خواهیم کرد تا پاسخ مناسبی به پاسخ ایران بدهیم. این فرآیندی است که می‌خواهیم اطمینان باییم که با دقت و توجه به جزئیاتی که برای موضوعی به مهمی این ضروری بوده، انجام دادیم. من می‌توانم تضمین دهم که حتی یک روز بیش از زمان لازم برای ارائه پاسخ به اتحادیه اروپا، وقت را از دست ندهیم.» آدرین واتسون، سخنگوی شورای امنیت ملی نیز در بیانیه‌ای اعلام کرد که ایالات متحده پیشنهادات جدیدی را برای موافقت ایران با توافق در نظر نمی‌گیرد.

◀ اسرائیل دست از کار نمی‌کشد

هم‌زمان با افزایش خوش بینی‌ها نسبت به امکان توافق بر سر احیای برجام، مقامات اسرائیل به تلاش برای کنار گذاشتن توافق با ایران ادامه می‌دهند. بنی گانتز، وزیر دفاع اسرائیل روز دوشنبه گفته اسرائیل با توافق هسته‌ای پیشنهادی با ایران مخالف است و «رای از میان بردن آن تلاش خواهد کرد.» به گفته گانتز، مقام توافقی تغییر کرده و با تعهدات آمریکا در قبال اسرائیل - که «گزینه‌های مختلف» را برای خنثی کردن این توافق امتحان خواهد کرد- در تقاعد است. اظهارات گانتز در حالی بیان می‌شود که ایال هولاتا، مشاور امنیت ملی اسرائیل، برای ارائه ملاقات با مقامات اسرائیلی به توافق به واشنگتن می‌رود. هولاتا قرار است با همتای آمریکایی خود، جیک سالیوان، برای گفت‌وگو درباره تحولات مذاکرات دیدار کند. یائیر لاپید، نخست وزیر اسرائیل هم روز دوشنبه در گفت‌وگویی تلفنی با امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه گفت، اسرائیل همچنان «هر کاری» برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای انجام خواهد داد. «

◀ آژانس عقب‌نمی‌نشیند!

در شرایطی که به نظر می‌رسد دامنه اختلافات بر سر راه رسیدن به توافق میان ایران و قدرت‌های جهانی برای احیای برجام در حال کم‌شدن است، رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی روز گذشته در مصاحبه‌ای با شبکه خبری سی‌ان‌ان گفت، آژانس به هیچ وجه از درخواست خود مبنی بر ضرورت ارائه پاسخ از سوی ایران در مورد منشأ اورانیوم غنی شده در چند سایت اعلام نشده پشتیبانی نمی‌کند. او در این مصاحبه گفته: «ما تعهدی قانونی برای روشن ساختن مسائلی داریم که ایران هنوز باید در مورد آنها شفاف‌سازی کند.» از جمله موارد مورد اختلاف بر سر راه احیای برجام، تأکید تهران بر بسته شدن پرونده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است.